

TISKOVÁ ZPRÁVA – K OKAMŽITÉMU ZVEŘEJNĚNÍ

Zmizelý pláštík na Tóru se vrací do Židovského muzea v Praze

Praha, 28. května 2015 - Po úspěšné restituci a repatriaci synagogální opony z Mladé Vožice, kterou se na jaře roku 2013 podařilo odborníkům ze Židovského muzea v Praze (ŽMP) objevit v nabídce newyorské aukční síně Sotheby's a po roce dovézt zpět do Prahy, zaznamenalo ŽMP další úspěch v oblasti pátrání po zmizelých sbírkových předmětech. Tentokrát jde o pláštík na Tóru z roku 1901, který se do muzejních sbírek dostal během války svozem rituálních předmětů z majetku Židovské náboženské obce v Holešově.

Pláštík z červeného sametu a krémového hedvábného atlasu zdobený pajtkami a opatřený zlatým dracounem vyšitým dedikačním nápisem se jmény donátorů Hindl a Chaima Beerových, kteří jej v roce 1901 věnovali synagoze či modlitebně buď přímo v Holešově, nebo blízkém okolí, se podařilo zachytit v nabídce jeruzalémské aukční síně Kedem v lednu tohoto roku. Jak je v podobných případech obvyklé, ŽMP neprodleně požádalo aukční síň o stažení pláštíku z prodeje a na základě historické dokumentace doložilo jeho původ a nastínilo jeho možný další osud: buď byl tento předmět v poválečných letech za neznámých okolností, avšak v každém případě ilegálně, vyňat z muzejní sbírky, anebo, což je pravděpodobnější, byl ilegálně vyvezen z území tehdejšího Československa z některé z obnovených náboženských obcí, které byl po válce zapůjčen. O nároku vzneseném ŽMP informovala aukční síň klienta, který jí pláštík za účelem prodeje svěřil, a ten na základě osobního jednání nakonec projevils ochotu předmět vrátit do pražských sbírek, kam jedině náleží a kde po desetiletí scházel.

Jak a kdy se pláštík dostal na území Státu Izrael, není přesně známo. Ze vzpomínek dosavadního držitele, izraelského sběratele Dani Schlesingera, pocházejícího ze známé vídeňské nakladatelské rodiny, se osud věci podařilo zmapovat pouze částečně. K odcizení a ilegálnímu vývozu pláštíku došlo patrně již koncem 40. nebo počátkem 50. let. Poměrně drobná, nenápadná textilie, která v tehdejšímu kontextu asi nebudila mnoho pozornosti, se pak shodou okolností objevila v jednom ze skladišť, kde byla shromažďována takzvaně „nerestituovatelná“ judaika, jež byla po válce distribuována z Evropy do Izraele a na severoamerický kontinent, kde byly v té době nejpočetnější aktivní židovské kongregace a kam také z Evropy směřovalo velké množství židovských přistěhovalců. Dosavadní držitel pláštíku získal z tohoto zdroje a po léta jej pak měl jako kuriozitu neznámého původu zarámovaný na zdi ve své pracovně.

Případ záchrany a budování sbírek pražského Židovského muzea představuje v kontextu devastace židovské kultury v průběhu šoa a druhé světové války naprostou výjimku.

Zatímco jinde v Evropě se judaika z majetku decimovaných židovských komunit, spolků a vzdělávacích a kulturních institucí stala v naprosté většině kořistí rabujícího davu a spekulantů a jejich vlastnická historie byla prakticky úplně vymazána, v Praze se představitelům Židovské náboženské obce ve spolupráci s odborníky z oblasti historie umění a židovských studií podařilo většinu movitých památek ze zrušených obcí, kongregací a spolků na území tehdejšího protektorátu Čechy a Morava zachránit centrálně organizovaným svozem a postupným začleněním do muzejních sbírek.

Přestože celý projekt tzv. Ústředního židovského musea vznikl pod přísným dohledem nacisty řízené Ústředny pro úpravu židovské otázky a ze strany nacistů byl tolerován výhradně z materiálních a propagandistických důvodů, v pojetí zaměstnanců obce a především členů kurátorského týmu musea se stal velice rychle účinnou záchrannou misí. Díky úsilí těch, jimž se nakonec až na výjimky nepodařilo přežít, tak již během války vzniklo centrální svozové místo ne nepodobné těm, která v okupačních zónách na území Německa budovali bezprostředně po konci války spojenci. Na rozdíl od množství evropských judaik shromážděných např. v tzv. Archivním depotu Offenbach (Central Collecting Point Offenbach, jedno z centrálních sběrných míst určených pro dočasné uložení spojenci zajištěných předmětů kulturní hodnoty) byly ovšem desetitisíce zachráněných českých a moravských judaik soustředěných během války v pražské sbírce naprosto přesně dokumentovány - byla známa jejich provenience a díky systematičnosti svozů předměty de facto nikdy nepřestaly tvořit součást organických celků, do nichž přirozeně náležely.

Právním nástupcem zaniklých obcí, kongregací a spolků se stala Rada židovských náboženských obcí, později přejmenovaná na Federaci židovských obcí v ČR, která také v prvních poválečných letech (1945-1948) distribuovala některá judaika jako zápůjčky po válce obnoveným židovským náboženským obcím. Přestože řada z těchto obcí časem opět zanikla, do nich zapůjčené rituální předměty se již do sbírek ŽMP většinou nevrátily. Výsledkem je současný stav, kdy se judaika, která jsou ve všech případech zcela jedinečnými doklady existence druhdy vzkvétajících, avšak v období šoa zdecimovaných českých a moravských židovských komunit, objevují na trhu s uměleckými předměty, a to většinou zcela bez kontextu a historie původu. V souvislosti s množícími se případy pokusů o obchodování těchto předmětů ŽMP nabízí všem, kdo judaika české či moravské provenience buď již vlastní, nebo uvažují o jejich koupi či přijetí darem nebo odkazem, bezplatné konzultace a ověření, zda předměty nepocházejí z pražské sbírky.

Židovské muzeum v Praze děkuje za obětavou a nezištnou pomoc při repatriaci předmětu památníku Yad Vashem v Jeruzalémě a českému zastupitelskému úřadu v Tel Avivu.

KONTAKTY

Michaela Sidenberg, +420.222.749.267, michaela.sidenberg@jewishmuseum.cz

Kateřina Honskusová, +420.222.749.281, katerina.honskusova@jewishmuseum.cz

Další informace o muzeu na www.jewishmuseum.cz